

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

Opgavenboekje

Examnummer

Naam

Aanwijzingen voor de kandidaat:

- 1 Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
- 2 Voordat de cd wordt gestart, krijg je tien minuten de tijd om het opgavenboekje in te zien.
- 3 De vragen moet je in het opgavenboekje beantwoorden.
- 4 Van de tien minuten beantwoordingstijd bij vraag 27/28, zijn de laatste vijf minuten bedoeld als pauze.
- 5 Antwoorden moeten met inkt zijn geschreven.

Aanwijzingen voor de surveillant:

- 1 Er zijn twee cd's. Tien minuten na het begin van het examen moet worden gestart met cd 1-track 1.
- 2 Gebruik voor het stilzetten van de cd de pauzetoets.
- 3 De cd moet worden stilgezet bij de vragen 8 en 9 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 1-track 10.
- 4 Idem bij de vragen 21 t/m 24 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 1-track 21.
- 5 Idem bij vraag 27/28 (tien minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 2-track 1.
- 6 Idem bij vraag 36 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 2-track 10.

Voor dit examen zijn maximaal 90 punten te behalen; het examen bestaat uit 52 vragen.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.
Voor de beantwoording van de vragen 21 t/m 24 en 29 t/m 32 is een bijlage toegevoegd.

Josquin des Prez - Tu solus qui facis mirabilia

cd1-track 2

De vragen 1 t/m 9 zijn gebaseerd op een vierstemmige, vocale compositie van Josquin des Prez (1445 – 1521).

Je hoort het begin drie keer. De baspartij is afgedrukt (N.B. in de F-sleutel), maar voor één noot is een voorteken weggelaten.

1p 1 Noteer dit voorteken voor de betreffende noot.

Tu so - lus qui fa - cis mi - ra - bi - li - a

cd1-track 3

Je hoort dit fragment nog drie keer.

1p 2 Hoe bewegen de sopraan- en de baspartij zich ten opzichte van elkaar bij het woord 'mirabilia' (zie het notenvoorbeeld bij vraag 1)?

.....

cd1-track 4

Van een ander fragment is de sopraanpartij gedeeltelijk afgedrukt.

2p 3 Noteer de ontbrekende noten; het ritme is gegeven.

Je hoort het fragment vijf keer.

Tu so - lus cre - a - tor, qui cre - a - sti nos

cd1-track 5

In het volgende fragment wordt de tekst "qui redemisti nos" gezongen. Op de onderstreepte lettergrepen hebben de altén een meer beweeglijke partij, terwijl de overige stemmen lange notenwaarden zingen.

Eén van de onderstaande alternatieven wordt door de altén gezongen.

1p 4 Omcirkel het betreffende alternatief.

Je hoort het fragment vier keer.

A

B

C

D

cd1-track 6

Je hoort een ander fragment twee keer.

1p **5** Geef de term voor de wijze waarop de stemmen in dit fragment zijn gegroepeerd.

.....

cd1-track 7

Je hoort twee fragmenten. Beide fragmenten hebben hetzelfde vormschema.

1p **6** Geef dit vormschema met letters en eventuele accenten weer.

Je hoort beide fragmenten één keer.

.....

cd1-track 8

Van het volgende fragment is de partituur afgedrukt.

Drie noten worden versierd (omspeeld). Eén daarvan is omcirkeld.

2p **7** Omcirkel de twee andere noten die worden versierd (omspeeld).

Je hoort het fragment twee keer.

S
Rex be - ni - gne. _____

A
Rex be - ni - gne. _____

T
Rex be - ni - gne. _____

B
Rex be - ni - gne. _____

cd1-track 9

In het volgende fragment vindt, bij 'Audi nostra suspiria', een verandering plaats in zowel meerstemmige schrijfwijze als metrum.

2p **8** Beschrijf beide veranderingen.

Je hoort het fragment drie keer. Daarna wordt de cd vijf minuten stilgezet. Beantwoord in die tijd ook vraag 9.

meerstemmige schrijfwijze: eerst ..... dan .....

metrum: eerst ..... dan .....

Deze compositie komt uit de Renaissance en niet uit de Barok.

2p **9** Geef twee argumenten voor deze bewering.

1 .....

2 .....

L. van Beethoven - Symfonie nr. 8, eerste deel

cd1-track 10

De vragen 10 t/m 28 gaan over het eerste deel van de achtste symfonie van Ludwig van Beethoven (1770 – 1827). Dit deel staat in de hoofdvorm.

Thema 1 bestaat uit twaalf maten. De eerste vier maten van de vioolpartij zijn afgedrukt.

1p **10** ■ Welk alternatief geeft de vorm van thema 1 het beste weer? Let daarbij alleen op de melodie en niet op de instrumentatieverschillen.

Je hoort het fragment drie keer.

- A a – a – b
- B a – a' – b
- C a – b – b
- D a – b – b'

cd1-track 11

Je hoort dit fragment nog drie keer.

De maten 5 t/m 8 contrasteren met de maten 1 t/m 4 en 9 t/m 12.

4p **11** □ Noem de contrasten met betrekking tot

– de articulatie: .....

– de dynamiek: .....

– de instrumentatie: .....

– de ligging van de melodie: .....

Ga bij je antwoord uit van de maten 5 t/m 8.

cd1-track 12

Van thema 2 is de melodie afgedrukt en van de maten 1 t/m 3 ook de partijen van de fagot en de cello/contrabas. De afgedrukte melodie wordt eerst door de violen gespeeld en daarna gedeeltelijk herhaald door de houtblazers. Een aantal overbindingsbogen is weggelaten.

Thema 2

tot hier herhaling houtblazers

The image shows the first nine measures of the second theme. It is a three-part setting with violin (top), fagot (middle), and bas (bottom). The violin part has a melodic line with some slurs. The fagot and bas parts provide harmonic support. Measure 7 is marked with a downward arrow and the text 'tot hier herhaling houtblazers', indicating the end of the woodwind entry.

2p **12** □ Noteer de weggelaten overbindingsbogen.

Je hoort het fragment drie keer.

cd1-track 13

Je hoort dit fragment nog één keer.

- 1p **13** In welke toonsoort staan de maten 1 t/m 3? (N.B. deze is niet in overeenstemming met het vaste voorteken.)

.....

Thema 1 staat in F groot (zie vraag 10).

- 1p **14** Geef de technische term voor de relatie tussen de toonsoort van thema 1 en de toonsoort van de eerste drie maten van thema 2.

.....

cd1-track 14

Je hoort één keer een fragment dat bestaat uit thema 1, de overgangszin en thema 2.

- 2p **15** Waarom is hier sprake van een overgangszin en niet van een verbindingszin?

.....

cd1-track 15

Je hoort thema 2 nog drie keer. De begeleidende strijkinstrumenten spelen pizzicato. De pizzicato-partijen uit het eerste gedeelte verschillen van die uit de herhaling.

- 2p **16** Noem één verschil tussen deze pizzicato-partijen. Ga bij je antwoord uit van de herhaling.

.....

cd1-track 16

Je hoort een deel van de slotgroep van de expositie twee keer. Hierin komen veel contrasten voor.

- 1p **17** Beschrijf het contrast in de meerstemmige schrijfwijze.

.....

cd1-track 17

Je hoort van het zojuist beluisterde fragment twee maten. Hoewel hier sprake is van een $\frac{3}{4}$ maat, kun je deze maten ook als tweedelig ervaren.

- 2p **18** Noteer het ritme van deze twee maten.

Je hoort het fragment drie keer.

cd1-track 18

Je hoort een deel van de doorwerking drie keer. In de loop van het fragment spelen de houten blaasinstrumenten (hobo, fagot, fluit en klarinet) drie keer een vergelijkbare passage. Zij zetten, steeds in dezelfde volgorde, na elkaar in.

- 2p **19** In welke volgorde zetten de houten blaasinstrumenten in?

1 ..... 2 ..... 3 ..... 4 .....

cd1-track 19

Je hoort het zojuist beluisterde fragment nog twee keer. De lagere strijkinstrumenten spelen tijdens de 'piano' gespeelde gedeeltes een ostinato.

- 1p **20** Noteer het ritme van dit ostinato.

Van een gedeelte van de doorwerking is de partituur afgedrukt op pagina 2 en 3 van de bijlage. *Na enige leestijd hoor je dit gedeelte twee keer. Daarna wordt de cd vijf minuten stilgezet. Beantwoord in die tijd de vragen 21 t/m 24.*

Boven een deel van de partij van de cello en contrabas is een haak geplaatst. Deze melodie wordt daarna ook door andere instrumenten gespeeld.

2p **21** Welke instrumenten spelen deze melodie achtereenvolgens?

[1 cello en contrabas]

2 ..... en .....

3 .....

Ongeveer tegelijk met het opnieuw inzetten van de bij vraag 21 bedoelde melodie verandert steeds het aandeel van de rest van het orkest.

2p **22** Beschrijf deze verandering.

.....

1p **23** Welk dynamisch accent wordt in dit fragment veelvuldig toegepast? (Geef de Italiaanse term; geen afkorting gebruiken.)

.....

2p **24** Welk akkoord klinkt er op de eerste noot van maat 25? (Geef de notennamen en de volledige benaming.) Voor het beantwoorden van de vraag kunnen de transponerende instrumenten buiten beschouwing blijven.

.....

In het volgende fragment wordt de muzikale spanning opgevoerd.

3p **25** Noem drie manieren waarop dit gebeurt.

Je hoort het fragment drie keer.

1 .....

2 .....

3 .....

Je hoort achtereenvolgens thema 1 uit de expositie, daarna (het iets kortere) thema 1 uit de reprise, en dit twee keer.

3p **26** Noem twee verschillen. Ga bij je antwoord uit van het thema uit de reprise.

1 .....

2 .....

Je hoort het slotgedeelte twee keer.

- 1p **27** ■ Op welke harmonische functie(s) is dit gedeelte gebaseerd? (Omcirkel het juiste alternatief.)
Daarna wordt de cd tien minuten stilgezet. Beantwoord in die tijd ook vraag 28.
- A I
  - B I en IV
  - C I en V
  - D I, IV en V

Dit is een compositie uit de periode van de Weense klassieken met kenmerken van de Romantiek.

- 2p **28** □ Geef voor de beide perioden één argument. Laat 'hoofdvorm' buiten beschouwing.

Weense klassieken: .....

Romantiek: .....

B. Bartók - Mikrokosmos nr. 140, 'Free variations'

De vragen 29 t/m 36 gaan over een korte compositie voor piano van Béla Bartók (1881–1945). Dit werk heeft kenmerken van een variatievorm.

Van de maten 1 t/m 41 is de partituur afgedrukt op pagina 4 en 5 van de bijlage. Dit gedeelte bestaat uit: variatie I – variatie II – overgang – variatie III.
Je hoort het één keer ter oriëntatie.

De vragen 29 t/m 32 gaan over de partituur in de bijlage.

De maten 1 tot 7 zijn te verdelen in drie gedeeltes, aangegeven met haken. In de linkerhandpartij (de onderste balk) vindt in zowel het tweede als het derde gedeelte een uitbreiding plaats ten opzichte van het voorgaande gedeelte.

- 2p **29** □ Leg dit uit ten aanzien van het toonmateriaal bij haak 2 ten opzichte van haak 1:

.....

het ritme bij haak 3 ten opzichte van haak 2:
Je hoort het fragment twee keer.

.....

In variatie I als geheel worden bepaalde tonen steeds herhaald als een soort orgelpunt.

- 2p **30** □ Welke toon is dat in maat 1 tot 7

.....

en welke twee tonen zijn dat in maat 7/8 t/m 12?
Je hoort het fragment twee keer.

.....

Wij vergelijken de onderste balk van maat 1 tot 7 van variatie I met de bovenste balk van maat 13 t/m 19 van variatie II.

De ene partij is een soort spiegeling ten opzichte van de andere partij.

2p 31 Leg dit uit.

Je hoort eerst maat 1 tot 7, daarna maat 13 t/m 19, en dit twee keer.

.....

Je hoort eerst variatie I en II, daarna variatie III (maat 34 t/m 41), en dit twee keer.

2p 32 Noem één ritmisch verschil tussen variatie I en II enerzijds en variatie III anderzijds. Ga bij je antwoord uit van variatie III.

.....

De vragen 33 t/m 35 gaan over het middengedeelte van dit werk.

Hierin wordt gebruik gemaakt van een zogenaamde octotonische reeks. Onder een octotonische reeks wordt verstaan een reeks met acht tonen per octaaf, de octaafverdubbeling van de eerste toon niet meegerekend. De gebruikte octotonische reeks staat hieronder afgedrukt.

In deze octotonische reeks is er een vaste regelmaat in de opeenvolging van intervallen.

1p 33 Welke regelmaat is dat?

Beantwoord deze vraag meteen.

.....

Je hoort drie keer het middengedeelte. De eerste helft ervan is afgedrukt.

Middengedeelte, 1^e helft

Molto più calmo, lugubre, ♩ = 192

1p 34 Wat is het verschil tussen de eerste helft en de tweede helft, gelet op de functie van de linker- en rechterhandpartij? Ga bij je antwoord uit van de tweede helft.

.....

Het middengedeelte is anders van karakter dan de voorgaande variaties.
Je hoort eerst variatie 1, daarna het middengedeelte, en dit twee keer.

3p **35** Noem twee verschillen. Ga bij je antwoord uit van het middengedeelte en laat de dynamiek buiten beschouwing.

1 .....

2 .....

Je hoort één keer het gehele werk. Daarna wordt de cd vijf minuten stilgezet.
Dit is typisch muziek uit de eerste helft van de twintigste eeuw.

3p **36** Geef hiervoor drie argumenten.

1 .....

2 .....

3 .....

B. Marley - 'I shot the sheriff' en twee andere reggae-nummers

De vragen 37 t/m 52 zijn gebaseerd op drie reggae-nummers.
De vragen 37 t/m 46 gaan over 'I shot the sheriff' van Bob Marley.

De tekst van het eerste refrein is afgedrukt.

- 1 I shot the sheriff
- 2 but I didn't shoot the deputy (oh no oh)
- 3 I shot the sheriff
- 4 but I didn't shoot the deputy (oe oe oe)

1p **37** Hoe bewegen de zangstemmen zich ten opzichte van elkaar in de regels 1 en 3?

.....

Ook in de regels 2 en 4 hoor je meerdere stemmen.

1p **38** Welk interval klinkt er tussen deze stemmen in het tekstgedeelte 'but I didn't shoot the deputy'? Laat 'prime' buiten beschouwing.

Je hoort het fragment drie keer.

.....

De tekst van het eerste couplet is afgedrukt.

- a All around in my home town
- They're trying to track me down
- ... They say they want to bring me in guilty
- ... For the killing of the deputy
- ... For the life of a deputy.

2p **39** Geef op de stippelijntjes voor de tekst met letters (en waar nodig accenten) de vorm van dit fragment aan. De eerste letter is gegeven; laat regel 2 buiten beschouwing.

Je hoort het fragment twee keer.

In het volgende fragment wordt onderstaande tekst gezongen.

all of a sudden I saw sheriff John Brown
aiming to shoot me down
so I shot - I shot - I shot him down
and I say

if I am guilty I will pay

Het gedeelte waarvan de tekst cursief is gedrukt, staat muzikaal enigszins los van het voorgaande.

3p **45** Leg dit uit aan de hand van twee aspecten.
Je hoort het fragment drie keer.

1 .....

2 .....

De coupletten zijn gebouwd op een schema van drie akkoorden.
Je hoort het vierde couplet drie keer.

1p **46** Hoe vaak wordt het akkoordenschema gespeeld?

.....

Er zijn vele aan reggae verwante stromingen zoals de Raggamuffin, ontstaan rond 1985.
Een nummer uit deze stroming is 'No bother dis Soundboy' van Shabba Ranks.
Je hoort een fragment uit dit nummer drie keer.

2p **47** Hierin wordt op verschillende manieren gebruik gemaakt van herhaling.
Beschrijf twee van die manieren.

1 .....

2 .....

1p **48** Welke term wordt in de klassieke muziek gebruikt voor de manier waarop de tekst hier wordt voorgedragen?

.....

Je hoort een fragment uit het nummer van Bob Marley, daarna een fragment uit het nummer van Shabba Ranks, en dit twee keer.

2p **49** Noem twee redenen waarom we bij Shabba Ranks te maken hebben met een moderne variant van reggae.

1 .....

2 .....

De groep Postmen uit Rotterdam bracht in 1998 het nummer 'Crises' uit. Je zou kunnen zeggen dat dit nummer een combinatie is van de reggamuffin-stijl van Shabba Ranks en de reggae-stijl van Bob Marley.

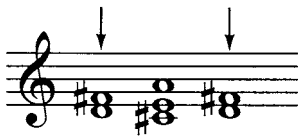
Je hoort een coupletachtig gedeelte uit dit nummer twee keer. Hierin spelen de elektrische gitaar en de synthesizer een akkoordenschema van drie verschillende akkoorden. Het tweede akkoord is majeur.

1p **50** ■ Geef voor het eerste en derde akkoord aan of het mineur of majeur is. (Omcirkel het juiste alternatief.)

	akkoord 1	akkoord 2	akkoord 3
A	majeur	majeur	majeur
B	majeur	majeur	mineur
C	mineur	majeur	majeur
D	mineur	majeur	mineur

Het nummer 'Crisis' sluit af met drie akkoorden die driestemmig a capella worden gezongen.

De toonhoogte van de drie stemmen is onvolledig gegeven.

2p **51** □ Noteer de twee ontbrekende noten van de hoogste zangpartij.
Je hoort het fragment drie keer.

Je hoort van de drie beluisterde nummers het refrein.

2p **52** □ Noem twee reggae-kenmerken die de drie nummers gemeenschappelijk hebben.

1 .....

2 .....

Einde